

**FINANCIJSKA
PISMENOST**

HRVATSKA NARODNA BANKA

INFORMIRAJ SE!

KREDITI

Kada nemamo dovoljno vlastitih sredstava, kupnju željene robe ili usluge možemo financirati uz pomoć kredita. No time željena roba i usluga poskupljuju. Kreditni je posao, naime, obveznopravni odnos kod kojega vjerovnik posuđuje novac dužniku na određeni rok i uz određene uvjete, a ti uvjeti uključuju i cijenu posudbe novca, koja se naziva kamata. U Hrvatskoj građani najčešće ugovaraju kredite iz ponude kreditnih institucija – banaka, štednih banaka i stambenih štedionica. Prije potpisivanja ugovora o kreditu valja temeljito razmotriti ponuđene uvjete zaduživanja, i glede aktualnih financijskih mogućnosti potrošača i glede realizacije rizika povezanih s pojedinim vrstama kredita (kamatni rizik, valutni rizik).

ODAKLE KRENUTI?

Kredit se ugovara kada za kupnju određene robe ili usluge nemamo dovoljno vlastitih sredstava. Roba ili usluga koju želimo pribaviti zato može biti početna točka u procesu odabira kredita jer određuje treba li nam namjenski ili nenamjenski kredit. Linije namjenskih kredita kreirane su, kao što im samo ime govori, za određenu namjenu te se sredstva takvoga kredita ne mogu koristiti na drugi način. Nenamjenski krediti kreirani su na način da se isplaćuju na račun korisniku kredita te se osoba koristi sredstvima na željeni način, bez ugovaranja posebne namjene i pravdanja iskorištenih sredstava. Primjer namjenskoga kredita može biti stambeni kredit (kod kojega se sredstva mogu iskoristiti isključivo za kupnju stambene nekretnine).

NEKI OD OBLIKA NAMJENSKIH KREDITA:

- kredit za kupnju stambene nekretnine
- kredit za adaptaciju stambene nekretnine
- kredit za kupnju automobila
- kredit za obrazovanje

PONUĐA KREDITA

Nakon što smo odredili namjenu kredita, valja istražiti kakva je ponuda takvih kredita na tržištu. Informativnu listu ponude kredita kreditnih institucija na tržištu Republike Hrvatske možemo pronaći na internetskoj stranici Hrvatske narodne banke ili putem besplatne mobilne aplikacije

<http://www.hnb.hr/o-nama/informacije-potrosacima/bitne-informacije/informativna-lista/informativna-lista-ponude-kredita-potrosacima>

mHNB

mHNB. U vrlo jednostavnom prikazu odabiremo kakav nas kredit zanima, s obzirom na namjenu, odabiremo valutu (HRK/EUR) i vrstu kamatne stope, nakon čega nam se prikazuje ponuda po odabranim kriterijima. Na taj način možemo i uspoređivati kredite iste namjene kod različitih kreditnih institucija.

NA ŠTO OBRATITI POZORNOST?

Na kredite možemo gledati kao na bilo koju drugu robu ili uslugu koja se nalazi na tržištu. Potrošač sam određuje i donosi odluku o ugovoru koji će sklopiti, a u tome mu uvelike može pomoći pravovremeno informiranje i poznavanje elemenata i pojmova bitnih za kreditni posao. Potrebno je tako donijeti odluku o iznosu, roku i valuti kredita, vrsti kamatne stope, **znati razlikovati** pojmove efektivne i nominalne kamatne stope, **na umu imati** kamatni i valutni rizik, **informirati se na vrijeme** o naknadama i troškovima te svim pravima i obvezama koje će za obje strane proizići iz ugovora o kreditu.

IZNOS KREDITA

Na određivanje iznosa kredita koji nam treba utjecat će cijena robe ili usluge koju želimo pribaviti, tj. dio tražene cijene koju želimo financirati kreditom. Međutim, u procesu određivanja visine iznosa kredita potrebno je sagledati još neke elemente. Za početak, važno je odrediti treba li nam zaista roba ili usluga koju želimo pribaviti – procjena opravdanosti kupnje, a zatim procjena možemo li na drugi način (primjerice kombinacijom štednje i manjeg dijela kreditiranja) pribaviti željeni proizvod ili uslugu. Ako smo ipak odlučili da ćemo djelomice ili u potpunosti robu ili uslugu pribaviti iz kredita, na odluku o iznosu kredita, osim procjene kreditne institucije, i mi sami trebali bismo imati utjecaja. To znači da je potrebno dobro procijeniti vlastite sadašnje, ali i buduće financijske mogućnosti i tek tada donijeti odluku. Kao što je navedeno, osim nas samih, odluku o maksimalnom iznosu kredita donosi kreditna institucija na temelju procjene naše kreditne sposobnosti, a na osnovi koje se i minus po tekućem računu kao i zaduženja po kreditnim karticama uračunavaju u našu ukupnu zaduženost.

Prije ulaska u kreditni odnos važno je napraviti procjenu opravdanosti kupnje!

VALUTA KREDITA

Kredit možemo ugovoriti u domaćoj valuti (kuna), domaćoj valuti s valutnom klauzulom (najčešće je to u eurima) ili u stranoj valuti. Ugovaranjem kredita koji nije u valuti u kojoj primamo dohodak (plaća, mirovina) izlažemo se *valutnom riziku*, čijom aktivacijom može doći do povećanja ili smanjenja naših mjesečnih anuiteta ili rata zbog promjene tečaja valute u kojoj imamo dohodak i tečaja valute u kojoj plaćamo ratu ili anuitet kredita.

PARAMETRI PROMJENJIVOSTI U RH:

- EURIBOR
- LIBOR
- NRS (nacionalna referentna stopa prosječnog troška financiranja hrvatskoga bankovnog sustava)
- prinos na trezorske zapise Ministarstva financija
- prosječna kamatna stopa na depozite građana u određenoj valuti

KAMATNA STOPA

Kamata kao cijena posuđenog novca izražava se uz pomoć kamatne stope. Potrebno je razlikovati nominalnu kamatnu stopu (NKS), koja se upisuje u ugovor o kreditu, te efektivnu kamatnu stopu (EKS), koja se izračunava prije ugovaranja kredita. U izračun EKS-a, osim nominalne kamatne stope, uključuju se i naknade koje se plaćaju pri odobravanju kredita te je stoga EKS realniji prikaz ukupne cijene kredita.

Kod ugovaranja kamatne stope u ponudi ćemo pronaći kredite uz fiksnu, promjenjivu i kombinaciju fiksnih i promjenjivih kamatnih stopa. Jednom ugovorene fiksne kamatne stope ne mogu se mijenjati za vrijeme trajanja ugovornog odnosa. Promjenjive kamatne stope mogu, u unaprijed definiranom razdoblju, rasti ili padati ovisno o rastu ili padu ugovorenog parametra promjenjivosti, dok kod kombinacije kamatnih stopa najčešće ugovaramo razdoblje u kojemu će se primjenjivati fiksna i razdoblje u kojemu će se primjenjivati promjenjiva kamatna stopa.

Razlikujete li
NKS i EKS?

MOGUĆI RIZICI

ŠTO JE TO KAMATNI RIZIK?

Kamatni rizik je rizik povećanja ili smanjenja kamatne stope koji može dovesti do povećanja rate ili anuiteta kredita. Pojavljuje se u razdobljima u kojima je ugovorena promjenjiva kamatna stopa. Ako je po kreditu ugovorena promjenjiva kamatna stopa za cjelokupno razdoblje, potrošač se izlaže kamatnom riziku za cijelo vrijeme trajanja takvog ugovora o kreditu. Ako je po kreditu ugovorena kombinirana kamatna stopa, koja podrazumijeva razdoblje fiksne kamatne stope i razdoblje promjenjive kamatne stope, potrošač se izlaže kamatnom riziku u razdoblju u kojemu se primjenjuje promjenjiva kamatna stopa. Ugovaranjem fiksne kamatne stope za cjelokupno trajanje ugovora o kreditu izbjegava se kamatni rizik.

- promjenjiva kamatna stopa = kamatni rizik
- fiksna kamatna stopa \neq kamatni rizik
- kombinacija fiksne i promjenjive kamatne stope = kamatni rizik

ŠTO JE TO VALUTNI RIZIK?

Valutni rizik postoji kod ugovaranja kredita koji su nominirani u stranoj valuti ili kredita s valutnom klauzulom. Krediti s valutnom klauzulom krediti su kod kojih se

- mirovina u kunama + kredit u eurima = valutni rizik
- plaća u eurima + kredit u kunama = valutni rizik
- plaća u kunama + kredit u kunama \neq valutni rizik

iznos odobrenoga kredita veže uz vrijednost tečaja strane valute, ali sva se plaćanja po takvom kreditu izvršavaju u domaćoj valuti. Pod stranom valutom ovdje se misli na valutu u kojoj ne primamo dohodak ili druga sredstva iz kojih otplaćujemo kredit. Kod valutnog rizika, promjenom tečaja valute u kojoj smo ugovorili kredit u odnosu na valutu u kojoj imamo dohodak, može doći do povećanja ili smanjenja mjesečne rate ili anuiteta. Ugovaranjem kredita koji su u valuti u kojoj imamo dohodak izbjegavamo valutni rizik.

INFORMACIJE PRIJE UGOVARANJA KREDITA

Prije ugovaranja kredita na umu je potrebno imati sve navedene informacije. Osim toga, potrebno je proučiti opće uvjete poslovanja i opće uvjete za kreditno poslovanje kojima je detaljno uređeno kreditno poslovanje kreditne institucije, a na koje se kreditna institucija uobičajeno poziva u ugovorima o kreditu. Sve informacije o troškovima i naknadama dostupne su u tarifama naknada. Jedan od najvažnijih izvora informacija svakako nam može biti i *Europski standardizirani obrazac informacija* koji će nam biti prezentiran prije ugovaranja kredita. Taj obrazac sadržava sve bitne informacije o pojedinoj liniji kredita za koji smo iskazali interes. Budući da su sve kreditne institucije obveznici izdavanja istog formata obrasca, on nam može poslužiti i za usporedbu iste linije kredita kod različitih vjerovnika. Informacije je potrebno pažljivo pročitati i, još važnije – razumjeti. S obzirom na važnost i dugoročnost odluke o kreditu, preporučuje se eventualne nejasne informacije o kreditu dodatno raspraviti i zatražiti pojašnjenja od ovlaštenih osoba.

Europski standardizirani obrazac informacija – važno sredstvo u rukama potrošača prije ugovaranja kredita ili depozita

OTPLATA KREDITA

Otplata kredita može se obavljati u ratama ili anuitetima. I kod otplate u anuitetima i ratama mjesečni obrok sastoji se od dijela otplate glavnice i dijela otplate kamate. Kod anuitetske otplate mjesečni obrok uvijek je isti jer se smanjenjem dijela otplate kamate povećava dio otplate glavnice. Kod otplate u ratama mjesečni obrok smanjuje se kako otplata odmiče jer dio otplate glavnice ostaje isti, dok se dio otplate kamate smanjuje. Navedene informacije dostupne su u otplatnom planu koji se dobiva uz kredit.

PRIJEVREMENA OTPLATA KREDITA

Kredit imamo pravo u svakom trenutku djelomično ili u potpunosti prijevremeno otplatiti. Kod postupka prijevremene otplate potreban nam je obračun sveukupnog dugovanja na određeni dan i informacija o postojanju naknade za prijevremenu otplatu kredita.

Važno je napomenuti da je nakon uplate preostalog iznosa na račun vjerovnika potrebno napraviti obračun i zatvaranje kredita te na taj način i formalno završiti proces prijevremene otplate kredita.